

Tuula Linna, professori (emerita)

7.4.2026

Lausunto asiassa

HE 26/2026 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sakon täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Kiitän lakivaliokuntaa tilaisuudesta saada lausua ja totean kohteliaimmin seuraavaa.

1. Laki sakon täytäntöönpanosta (SakkoTPL)

SakkoTPL 14 § (Määräajan antaminen saatavan maksamiseen) ja 15 § (Maksuajan myöntäminen)

Jaottelu ”määräajan antaminen saatavan maksamiseen” ja ”maksuajan myöntäminen” vaikuttaa hieman turhalta. Riittäisi yksi säännös maksuajasta, jossa on kaksi eri enimmäispituutta sen mukaan, mistä tilanteesta on kysymys. Määräajan antaminen ei tarkoita eräpäivän asettamista, vaan siinä on sama edellytys kuin 15 §:ssä eli todennäköisyys sille, että maksuvelvollinen maksaa saatavan. Pykäliin tulee tällä rakenteella toistoa muun muassa uhkasakkoa koskevan säännöksen osalta.

Maksuaikaa ei saisi ehdotettujen 14 ja 15 §:n mukaan myöntää, jos täytäntöön pantavana on uhkasakkolain nojalla tuomittu uhkasakko. Perusteluissa todetaan: ”Uhkasakkojen tarkoituksena on tehostaa maksuvelvolliselle määrätyn päävelvoitteen noudattamista, ja tämä voisi viivästyä, jos uhkasakoille olisi mahdollista saada maksuaikaa.” En oikein ymmärrä, mitä perusteluissa tarkoitetaan. Kysehan olisi jo tuomitusta uhkasakosta, jolloin velvoitettu on jo rikkonut velvoitetta. Jos tällaiselle jo tuomitulle uhkasakolle annetaan maksuaikaa, voidaan kysyä, miten se vaikuttaisi päävelvoitteen noudattamiseen. Päävelvoitteen noudattaminen ei poista jo tuomitua uhkasakkoa, joten siinä mielessä ei ole päävelvoitteen noudattamisen kannalta merkitystä, annetaanko maksuaikaa vai ei. Jos taas kyse on tuomitun uhkasakon jälkeen asetetusta uudesta uhkasakosta tai juoksevasta uhkasakosta, ei siihenkään vaikuta se, annetaanko maksuaikaa jo tuomitun uhkasakon maksamiseksi. Päävelvoitteen noudattaminen luonnollisesti estää uuden uhkasakon tuomitsemisen. Mielestäni ehdotettuja säännöksiä tulisi harkita uudestaan.

Maksuaikaa myönnettäessä maksuvelvolliselle olisi esityksen mukaan aina laadittava maksusuunnitelma. Varsinaisen maksusuunnitelman laatiminen saattaa kuitenkin olla turhaa ja työllistävää, jos summa on pienehkö ja velallinen tietää esimerkiksi saavansa veronpalautuksen. Olisi hyvä ainakin todeta, että riittävää voi olla myös se, että maksuvelvollinen osoittaa, mistä varoista ja milloin saatava tulee maksetuksi.

17 § Maksuaikaa koskevan päätöksen muuttaminen ja peruuttaminen

Oikeusrekisterikeskus voisi esityksen mukaan muuttaa maksamisen määräaikaa tai maksuaikaa koskevaa päätöstä tai peruuttaa sen, jos maksamisen määräajan tai maksuajan myöntämisen edellytyksiä ei enää ole.

Pykälässä ei todeta mitään maksuvelvollisen kuulemisesta. Olisi hyvän hallinnon mukaista varata maksuvelvolliselle tilaisuus tulla kuulluksi, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta. Ilmeinen tarpeettomuus voisi olla käsillä esimerkiksi, jos on selvää, että maksuvelvollinen on antanut selvästi virheellistä tietoa maksuajan saamisen edellytyksistä.

21 § Täytäntöönpanotoimien lepäämään jättäminen

Oikeusrekisterikeskus saisi jättää luvussa tarkoitetut täytäntöönpanotoimet lepäämään, jos: 1) saatava on enintään 10 euroa tai 2) saatava on enintään 500 euroa ja on kulunut yli viisi vuotta saatavan täytäntöönpanokelpoiseksi tulemisesta.

Mielestäni täytäntöönpanotoimien tulee raueta lopullisesti, jos saatava on enintään 10 euroa. On turha jättää tällaisia pikkusummia roikkumaan viranomaisen rekistereihin. Kymmenen euron perintäkulut ylittävät kymmenen euron saatavan määrän. Ottaisin omaksi pykäläkseen säännöksen, jossa todetaan, että enintään 10 euron saatavat poistetaan perinnästä.

Mitä tulee ehdotettuun 2 kohtaan, pidän termiä ”lepäämään jättäminen” erikoisena tässä yhteydessä – se tuo mieleen lainhuudon lepäämään jättämisen ja vahvan mielleyhtymän siitä, että jokin asia on jäänyt ehdolliseen tilaan ja odottaa jonkin ehdon täyttymistä. Otsikoksi sopisi paremminkin ”Perintätoimista toistaiseksi luopuminen”, joka on siis eri asia kuin itse saatavasta luopuminen.

Jos siis kyse on yli 5 vuotta vanhasta enintään 500 euron suuruisesta saatavasta, joka ei ole vanhentunut (ks. mm. RL 8:13), voisi säännös olla sen sisältöinen, että Oikeusrekisterikeskus voi toistaiseksi luopua saatavan perimistoimista, jos on kulunut viisi vuotta saatavan täytäntöönpanokelpoiseksi tulemisesta ja todennäköistä, ettei saatava tule kertymään ennen sen vanhentumista. – Sana ”toistaiseksi” tarkoittaisi sitä, että perintätoimet voitaisiin tarvittaessa aloittaa uudestaan, jos viranomaisen tietoon tulee, että olosuhteet ovat muuttuneet. Viranomaisen ei kuitenkaan tarvitsisi selvittää erikseen sitä, ovatko olosuhteet muuttuneet.

29 § Alueellisesti toimivaltainen käräjäoikeus ja sen kokoonpano

Kysymys varmuuden vuoksi: onko tarvetta tarkistaa tuomioistuinharjoittelusta annettua lakia (674/2016), toisin sanoen käräjänotaarin toimivaltaa puheena olevissa asioissa.

38 § Rahamäärään kohdistuvan menettämisseuraamuksen täytäntöönpano

Rahamäärään kohdistuvan menettämisseuraamuksen täytäntöönpanoon sovellettaisiin SakkoTPL 2 luvun säännöksiä. Takavarikoituun rahamäärään kohdistuvan menettämisseuraamuksen täytäntöönpanoon sovellettaisiin kuitenkin mainitun luvun esineeseen kohdistuvaa koskevia säännöksiä.

Rahamääräinen menettämisseuraamus pantaisiin täytäntöön kuten ulosottokaassa säädetään. Tällöin se olisi ymmärtääkseni UK 4:42:n mukaisessa suhteessa muihin saataviin nähden.

UK 4:42: Ulosmitattu omaisuus voidaan ulosmitata myös toisen hakijan saatavasta, kunnes 5 luvun mukainen asianosaiskeskustelu tai, jollei asianosaiskeskustelua pidetä, myynti on toimitettu. Muutoin kuin myynnistä kertyneet varat tilitetään niille hakijoille, joiden saatavista varat oli ulosmitattu silloin, kun ne suoritettiin 83 §:n mukaisesti ulosottomiehelle.

Takavarikoituun rahamäärään kohdistuvan menettämisseuraamuksen täytäntöönpanoon sovellettaisiin kuitenkin mainitun luvun esineeseen kohdistuvaa koskevia säännöksiä. Ongelman saattaa tuottaa se tilanne, että tietty rahamäärä on esimerkiksi poliisin halussa takavarikoituna. Tällainen takavarikko ei estä varojen ulosmittaamista.

Pakkokeinolain 6 luvun 10 §:n mukaan vakuustakavarikon ja väliaikaisen vakuustakavarikon täytäntöönpanosta huolehtivat ulosottoviranomaiset noudattaen soveltuvien osin ulosottokaaren 8 luvun säännöksiä turvaamistoimipäätöksen täytäntöönpanosta. Kyseisessä luvussa viitataan muun muassa UK 4 lukuun. UK 4:43:n mukaan täytäntöönpanettu takavarikko tai muu turvaamistoimi ei estä ulosmittausta.

Jos siis takavarikoinnin ja menettämisseuraamuksen määrittämisen välissä varat on ulosmitattu, miten asiassa on meneteltävä? Se, että jokin velallisen omaisuus on viranomaisen hallussa, ei sinällään estä sen ulosmittausta.

38 a.2 § Muun menettämisseuraamuksen täytäntöönpano

Ulosottolaitos huolehtisi esityksen mukaan kiinteään omaisuuteen, kiinnityskelpoiseen alukseen, kiinnityskelpoiseen ilma-alukseen, kiinnityskelpoiseen autoon tai huoneiston tai rakennuksen hallintaan oikeuttavaan osakeyhtiön osakkeeseen taikka muuhun arvopaperiin kohdistuvan menettämisseuraamuksen sekä verkkoviestin hävittämismääräyksen täytäntöönpanosta.

Tämä on perusteltu ehdotus, sillä ulosottoviranomaisilla on osaaminen ja kokemus sellaisen omaisuuden myymisestä, johon saattaa kohdistua maksunsaantilaissa etuoikeutettuja saamisoikeuksia.

Mielestäni kuitenkin esimerkiksi termi ”kiinnityskelpoinen auto” ei ole asianmukainen, koska autokiinnityslaki koskee monia muitakin laitteita kuin autoja.

Säännöksessä tulisi ilmaista kaikki kiinnityskohteet tyyliin: maakaaren, aluskiinnityslain, autokiinnityslain jne. lain mukaisen kiinnityksen kohteen täytäntöönpanosta. Muutoin

ulosottomies joutuu vaikeuksiin, kun miettii esimerkiksi sitä, onko kyseessä ”alus” vai muu kyseisen kiinnityslain tarkoittama kiinnityksen kohde.

Vielä voidaan huomauttaa, että lakiin sisältyy myös legaalisia panttioikeuksia, esimerkiksi merilaissa. Olisiko syytä ottaa nekin huomioon?

Ulosottokaari

UK 4 luvun 8 §

Esinettä ei voitaisi esityksen mukaan ulosmitata, jos se on tuomittu menetetyksi valtiolle rikoslain 10 luvun nojalla. Jos menetetyksi tuomittu esine on ulosmitattu, ulosmittaus raukeaisi.

Ehdotukseen sisältyy ongelmia. Ensinnäkin panttiesine tulee voida ulosmitata vakuusvelkojan saatavan suorittamiseksi, vaikka se on tuomittu valtiolle menetetyksi. Vakuusvelkojan oikeudet tuleen ensin ottaa huomioon ja sen jälkeen tilittää jäljelle jäänyt rahamäärä valtiolle. Muussa tapauksessa vakuusvelkoja joutuu kärsimään siitä, että on esimerkiksi myöntänyt luottoa vakuutta vastaan, joka sitten tuomitaan valtiolle menetetyksi. Tämä olisi velvoiteoikeudellisten peruseriaatteiden vastaista.

Lisäksi jos menetetyksi tuomittu esine oli jo ulosmitattuna, kun esine tuomitaan valtiolle menetetyksi, ulosmittauksen tulee pysyä voimassa. Muussa tapauksessa menettämisseuraamus menisi esimerkiksi sellaisen rikosperusteisen korvaussaatavan ohi, josta saatavasta on jo olemassa lainvoimainen ulosottoeruste.

On tietenkin totta, että rikoksentekijä hyöttyy siitä, että hänen velkansa lyhentyvät sillä määrällä, jota menetetyksi tuomitun omaisuuden arvo edustaa. Toisaalta on otettava huomioon se, että joku rikoksentekijän velkojista saa silloin suorituksen ja esine oli jo ehditty ulosmitata hänen saatavansa suorittamiseksi. Tuntuisi epäoikeudenmukaiselta, että esimerkiksi lapsi ei saisi elatusapua tai vahingonkorvauksen velkoja korvausta sen vuoksi, että jo ulosmitattu omaisuus meneekin valtiolle. Tällainen jälkikäteinen omistuksenvaihdos ei saisi rauettaa ulosmittausta.

Ehdotetun säännöksen oikeusvaikutuksia ja seurauksia tulisi vielä harkita ja analysoida.